tussen Duin & Dijk

Themanummer Boerderijen

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 3 extra 2004

Steenuil

Piet Zomerdijk

Oude, vervallen schuurtjes in het open landschap zijn aantrekkelijk voor steenuilen. Foto: Piet Zomerdijk.

Steenuilen broeden in onze provincie uitsluitend in het open agrarisch gebied. Vooral in de kleinschaliger delen, waar een afwisseling is van grasland en akkers met hier en daar boomgaarden, lijkt de soort goed te kunnen overleven.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de soort in redelijk hoge dichtheden voorkomt in delen van Oostelijk West-Friesland en in mindere mate in de droogmakerijen (zie verspreidingskaart). Hoewel het inventariseren van steenuilen geen eenvoudige zaak is, zijn we er zeker van dat de overgrote meerderheid van de nesten gevonden wordt in gebouwen op of rond het boerenerf. Bomen kunnen ook wel nestgelegenheid opleveren, maar onze provincie is relatief arm aan oude knotwilgen en vruchtbomen, waar steenuilen graag in broeden. De aanwezigheid van grote boerderijen met open ruime zolders, pan-

De huismus moet op de rode lijst

Jarenlang gold de huismus als verreweg de algemeenste vogelsoort, die zo talrijk en gewoon was dat vogelaars er nauwelijks aandacht aan besteedden en boeren ze als een plaag beschouwden. Overal waar mensen woonden, waren ook huismussen. Dat gold voor de bebouwde kommen van steden en dorpen, maar zeker ook voor boerderijen. Sinds de jaren tachtig is die situatie drastisch veranderd. Eerst op het platteland, maar daarna ook in de steden is het aantal huismussen sterk afgenomen.
Volgens de meest recente schatting van SOVON is de stand eind jaren negentig ten opzichte van de jaren zeventig waarschijnlijk met ongeveer 50% afgenomen. Dat geldt zeker ook voor Noord-Holland. Ook als we uitgaan van de schatting van SOVON is plaatsing op de Rode Lijst van bedreigde soorten gerechtvaardigd volgens het door Vogelbescherming gehanteerde criterium C: 'Soorten met een geringe tot ruime landelijke verspreiding waarvan het aantal in recente tijd met tenminste een kwart is afgenomen (...)'. De soort staat waarschijnlijk nog niet op de Rode Lijst omdat we ons nog niet goed voor kunnen stellen dat deze nog niet zo lang geleden algemeenste vogel van Nederland en Europa nu tot de bedreigde soorten behoort.
Eind jaren tachtig broedden in Noord-Holland naar schatting min-

Tekening: Jos Zwarts.

stens 100.000 broedparen. Dat zou 5-10% van het totaal voor heel Nederland geweest zijn (van 1-2 miljoen paren). Exacte en recentere gegevens ontbreken helaas.
Wim Ruitenbeek

● Foto: Cora Herikhuisen.

nen- of strodaken en oude vervallen schuren vormen belangrijke nestplaatsen. In dit soort omstandigheden worden de meeste nesten gevonden. Daarnaast is de aanwezigheid van een rommelig erf waar muizen kunnen overleven, en open gras en akkerland waar andere prooidieren zoals regenwormen en insecten voorkomen, belangrijk. Omdat nestgelegenheid door renovaties en ander gebruik van boerenhoeven steeds schaarser wordt, streeft de Steenuilenwerkgroep Noord-Holland er naar nestkasten te plaatsen, waar goede broedplaatsen dreigen te verdwijnen of al verdwenen zijn. Daarnaast geeft de werkgroep voorlichting aan eigenaars of gebruikers van boerderijen over de gebruiksvriendelijke inrichting van hun erven voor steenuilen Voor het voortbestaan van de steenuil in onze provincie is dat van levensbelang. Steenuilen zijn zeer honkvaste vogels; de jongen broeden meestal binnen een straal van enkele kilometers van hun geboortegrond. Het verdwijnen van goede locaties in een streek kan betekenen dat de steenuil voor altijd verdwijnt. Wie het verspreidingskaartje ziet, waarop ruim 100 broedplaatsen die uit 2002 bekend zijn, staan aangetekend, kan zich voorstellen dat de werkgroep zich vooral richt op de gebieden in West-Friesland, de droogmakerijen en de daar tussen liggende gebieden. Hier is de kans op (her)vestiging het grootst is. Bovendien zijn de laatste jaren ook successen geboekt in de Wieringermeer, waar het aantal paartjes langzaam toeneemt. In 1999 broedden er naar schatting tussen de 181 en 257 broedparen (v.d. Lee & Zomerdijk). Nadien zijn geen geschatte totalen meer berekend.

Voor nadere informatie over de steenuilenwerkgroep 06 55 10 15 11 of keesschoon94@hotmail.com

Piet Zomerdijk
Kalmanstraat 21
1817 HV Alkmaar
pieter.zomerdijk@planet.nl

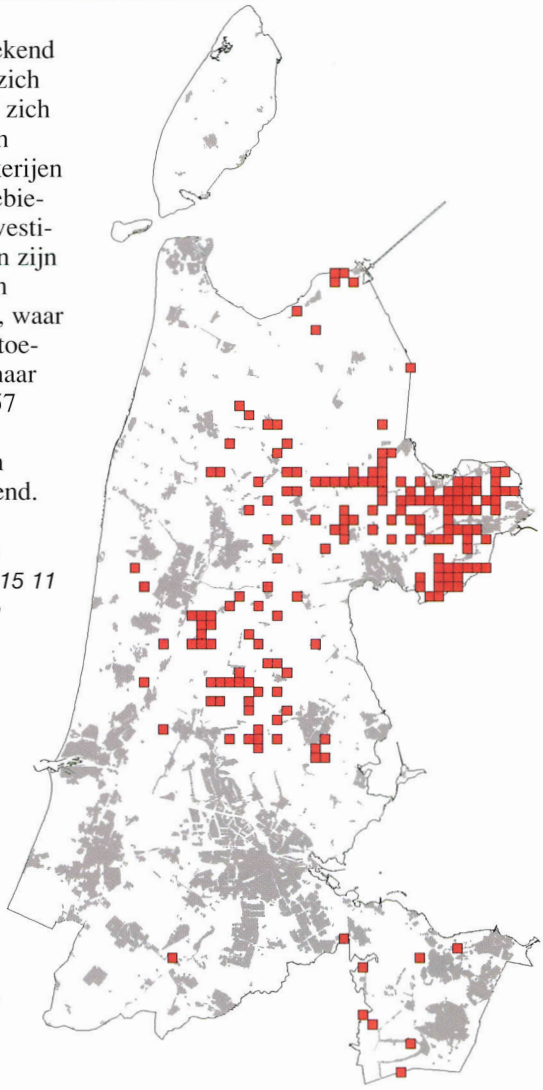

● *De verspreiding van de steenuil in Noord-Holland in 2002 per atlasblok. Tekening: Steenuilenwerkgroep.*